

Kan vente mer strid om vind og vern

Miljøinteresser strides om vindkraftutbygging. NVE lager en «nasjonal ramme» som skal dempe konfliktene. Det motsatte kan skje.

Innlegg
Janne Thygesen

«Klima-hensyn trumfer alb», sa Norwea-direktør

Øyvind Isachsen i DN tidligere i høst (16. oktober) om den svært raske utbyggingstakten vi ser i norsk vindkraft. Mens rundt fire terawattimer (TWh) vindkraft er satt i produksjon, er over åtte TWh under bygging eller tatt investeringsbeslutning for.

Isachsen viser til at vi nå må belage oss på å se flere vindturbiner i norsk natur, da vindkraft er lønnsomt som aldri før, og investorer fra både inn- og utland står i kø. Men er det ønskelig at vindkraftutbyggingen skal trumfe hensynet til norsk natur?

I den nasjonale rammen for vindkraft som NVE nå utarbeider, er det et mål fra myndighetene å nettopp dempe konfliktnivået knyttet til vindkraft. Rammen, som ble foreslått utarbeidet i energimeldingen fra 2016, deler landet opp i «nei», «trolig nei» og områder som er egnet for vindkraft.

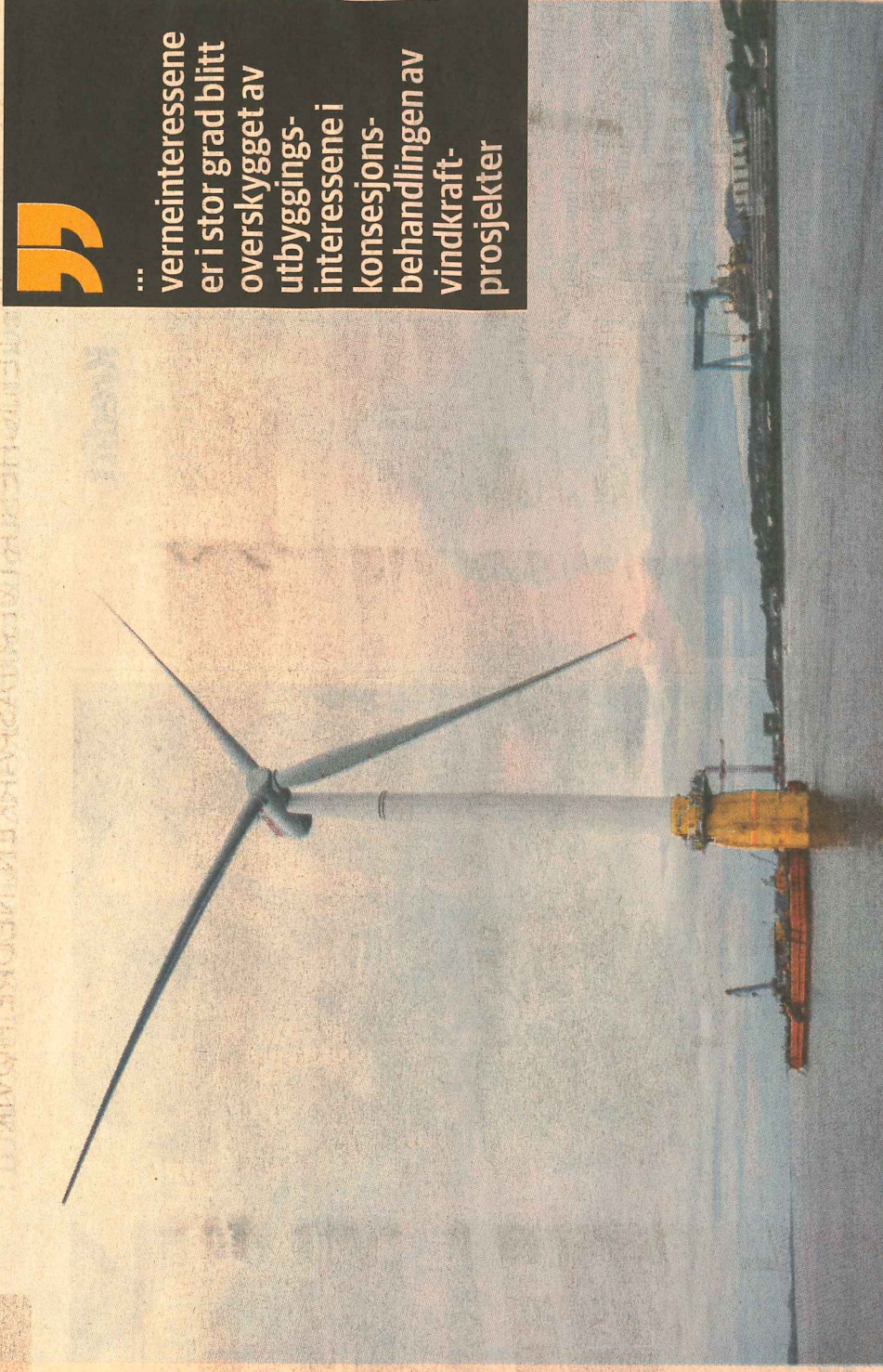
Mye kan imidlertid tyde på at konfliktene langt ifra vil dempes.

Det er ikke bare investorene som driver vindkraftsatsingen – også myndighetenes vindkraftramme legger til rette for en betydelig utbygging. I DN kunne vi nylig (14. november) lese at Naturvernforbundet og Turist-foreningen protesterer kraftig mot de 43 områdene som foreløpig vurderes som aktuelle utbyggingssoner av NVE. Sonene tilsvarer halve Norges landareal.

For eksempel uttrykker Naturvernforbundet bekymring for både utbyggingsoverflødig og at inngrepsfrie naturområder, som det stadig blir mer knapphet på i Norge, ikke defineres som klare nei-områder.

Mens energi- og miljøpolitikken tradisjonelt har vært preget av en vekst-vern-dimensjon, handler vindkraftutbyggingen om en

«Miljøinteresser strides om vindkraftutbygging. NVE lager en «nasjonal ramme» som skal dempe konfliktene. Det motsatte kan skje.

... verneinteressene er i stor grad blitt overskygget av utbygginginteressene i konsesjonsbehandlingen av vindkraftprosjekter

Mens energi- og miljøpolitikken tradisjonelt har vært preget av en vekst-vern-dimensjon, handler vindkraftutbyggingen om en «grønt mot grønt»-konflikt mellom klima og vern. Denne splitter aktørene i diskusjonen, inkludert den norske miljøbevegelsen. Her flytende vindmøller på Stord. Foto: Johannes Worsøe Berg

Et sentralt spørsmål blir om en nasjonal vindkraftramme nå kan dempe miljøkonfliktene, skriver Janne Thygesen.

«grønt mot grønt»-konflikt mellom klima og vern. Denne splitter aktørene i diskusjonen, inkludert den norske miljøbevegelsen.

Et sentralt funn i undertegnes doktrograd fra 2016 var at verneinteressene i stor grad er blitt overskygget av utbygginginteressene i konsesjonsbehandlingen av vindkraftprosjekter. For eksempel har ikke miljøetatens tematiske konfliktvurderinger av vindkraftprosjekter fått nevneverdig betydning for konsesjonsvedtakene gjort av NVE og OED. Det samme gjelder for de regionale vindkraftplanene, som OED og Miljøvern-departementet fra 2005 oppfordret fylkene til å utarbeide.

Nettopp sistnevnte virkemiddel - overordnede planer for utbygging - har lenge vært sett på som svært sentralt av både miljøvernbevegelsen og miljøetater for å unngå en «bit for bit»-bygging. Den regionale vindkraftplanen i Rogaland hadde interessant potensial når det gjelder å fremme aksept for

Investorer i kø for vindkraft uten subsidier

DN 16. oktober

vindkraft blant miljøverninteressene. Flere av miljøvernorganisasjonene som ble inkludert i utarbeidelsen av denne planen, var villig til å akseptere vindkraftutbygging i planens «ja»-områder. Men i behandlingen av Bjerkreimsklyngen, som jeg studerte, lå fire av de fem prosjektene som ble godkjent i 2012, i områder betegnet som «nei-områder» i den regionale planen.

Miljøvernbevegelsen kritiserte sterkt at ikke planen ble fulgt, og den følte seg lur. På sin side mente vindkraftselskapene at planene ikke fokuserte nok på

å finne områder med gode vindforhold.

Et sentralt spørsmål blir da om en nasjonal vindkraftramme nå kan dempe miljøkonfliktene. Mye tyder på at dette er lite sannsynlig.

For det første står det i oppdragsbeskrivelsen fra OED at formålet er å «definere større områder der det kan legges til rette for utbygging av vindkraft på land», og områdene skal «velges ut med utgangspunkt i vindressurser og eksisterende og planlagt nettkapasitet». Dette skal så kun «avstemmes» mot «andre

viktige miljø- og samfunns-hensyn». Vindkraftrammen opererer ikke med harde eksklusjonskriterier som skal skåne viktige miljøverdier utenom områder som har formell vernestatus.

Videre gjenstår det å se om planen får reell betydning, eller om man ser en gjentagelse av erfaringen med de regionale planene som ikke ble fulgt.

Nok en utfordring er at man ifølge Miljødirektoratet ikke har tilstrekkelig kunnskap til å peke ut de mest verdifulle sammenhengende naturområdene i en nasjonal sammenheng. Direktoratet mener i så måte at regionale analyser også er nødvendig.

Det er på tide med en mer planstyrt vindkraftutvikling, og den nasjonale rammen bør kombineres med inkluderende, regionale planer hvor helhetlige hensyn til natur- og friluftsinnteresser tas. I tillegg kan planen med fordel bli mer forpliktende, ellers er det tvilsomt at de vil legge reelle begrensninger på de økonomiske interessene som frem til nå som regel har seiret.

Janne Thygesen, statsviter med doktorgrad innen vindkraftpolitikk, analytiker ved Oxford Research